

Shirkiin Salphinna Aakhiraatti Nama Geessa-Kutaa 5

Description

Namoota irraa Jallattoonni isaan gabbaraa fi hordofaa turan isaan ganu (kaadu)

Tarii namoonni addunyaa tana keessatti hoggantoota garmalee ol guddisuun ni hordofu. Jallinna isaan itti waaman osoo sirritti hin ilaalin isaan duuka buuTMun badii guddaatti of darbu. Hoggantoonni jallinnaa karaa Rabbii irraa namoota dhoowwun shirkii fi kufriitti waamu. Mee wanta Guyyaa Qiyaamaa hoggantoota jallinnaa fi hordoftoota jidduutti taTMu haa ilaallu:

﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾ قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَهُمْ كَمَا أَغْوَيْنَا تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿٦٣﴾ وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾﴾

â€œ(62)â€“Guyyaa [Rabbiin] isaanitti lallabee â€“shariikonni Kiyya kan isin odeessaa turtan eessa jiruâ€™ jedhu [yaadadhu]. (63)-Warri jechi [adabbii] irratti mirkanaaâ€™e, â€œGooftaa keenya! Kunniin kan nuti jallifneedha. Akkuma ofii jallanne isaanis jallifne. Gara Keetti qulqulloofne. Isaan nu gabbaraa hin turre.â€• jedhu. (64)-â€œShariikota keessan waammadhaaâ€• jedhama. Isaanis isaan waamu, garuu isaaniif hin awwaatan, adabbiis ni argu. Osoo qajeelanii turanii [hawwu]â€• Suuratu Al-Qasas 28:62-64

Kuni wanta uumamtoota Guyyaa Qiyaamaa gaafatu ilaalchisee beeksiisa Rabbiin irraa taTMeedha. Hundee wantootaa irraa isaan gaafata. Rabbiin gabbaruu fi Ergamtoota Isaatiif deebii deebisuu ilaalchisee ni gaafata.

â€œGuyyaa [Rabbiin] isaanitti lallabeeâ€™â€• Kana jechuun Guyyaa Qiyaamaa Rabbiin guddaan oltaâ€™e namoota Isa waliin waan biraa gabbaran (waaqefatanitti) lallabuun akkana isaaniin jedha: â€“shariikonni Kiyya kan isin odeessaa turtan eessa jiruâ€™

Rabbiif shariikni hin jiru. [Kana jechuun kan Isa gargaaru ykn Isa waliin gabbaramu (waaqefatamu) hin jiru.] Garuu namoonni Rabbiin waliin waan biraa gabbaran kijiba isaaniitiin â€œWantoonni nuti gabbaru (waaqefannu) kunniin shariikota Rabbiitiâ€• jedhan. Kanaafi, â€œkan isin odeessaa turtanâ€• jedhe.^[1] Kana jechuun addunyaa keessatti â€œKunniin shariikota Rabbiiti, Isa biratti shafaâ€™aa

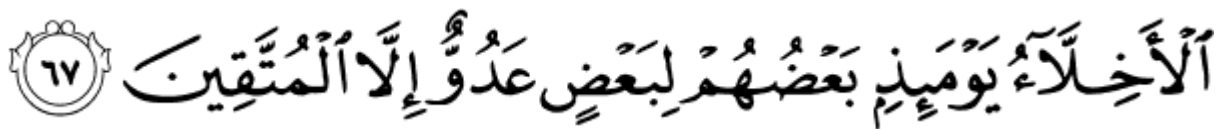
(jaarsummaa) nuuf taâ€™TMuu, Isatti nu dhiyeessu, nu gargaaruâ€™• jettanii sobaan odeessun wantoonni isin Rabbii gaditti gabbaraa turtan eessa jiruu? Faaydan isaanii eessa? Miidhaa ittisuun isaanii eessa?

Akkuma beekkamu, haala san keessatti wanti isaan gabbaranii fi abdatan soba akka taâ€™TMe ifa baha. Mataan isaa ni bada, wanti isaan irraa abdatanis ni bada. Mataa ofii irratti jallinna ni mirkaneessu. Kanaafi itti aanse ni jedhe, â€œ**Warri jechi [adabbii] irratti mirkanaa**â€™TMe,â€™• kunniin kufrii fi badii keessatti matootii fi hoggantoota murtiin adabbii irratti darbeedha. Mataa ofiiti akka jallatanii fi namoota biroos akka jallisan ni mirkaneessu. [2] Rabbiin subhaanahu hordoftootan dura hoggantoota fi matooti jallinna qorachuun murtii irratti dabarsa. Hoggantoonni jallinna fi warroonni gara kufriitti waaman kunniin ni jedhu, â€œ**Kunniin kan nuti jallifneedha.**â€™• kana jechuun hordoftoonni kunniin kan nuti jallifneedha. â€œ**Akkuma ofii jallanne isaanis jallifne.**â€™•

Dubbii fi hojii ittiin isaan jallifnuun jallinna keessatti isaan kufifne. Kuni jallinna keessatti taruu fi karaa haqaa fi qajeelaa irraa fagaachudha. Isaan jallisuun sababa nuti jallanneefi. Kanaafu, garee keenyatti isaan dabaluu fi isaanii deeggartoota baayâ€™TMifachuu akka qabnu nutti mulâ€™TMate.[3]

Asitti gaafin isaaniif dhiyaataa: â€œSila isin gabbaraa (waaqefachaa) turanii?â€™• Hoggantoonni jallinna kunis ni jedhu, â€œ**Gara Keetti qulqulloofne. Isaan nu gabbaraa hin turre.**â€™• Kana jechuun nuti isaanii fi hojii isaanii irraa qulqulloofne. Isaan nu gabbaraa (waaqefachaa) hin turre. Kan isaan gabbaraa turan sheyxaanota.[4]

Guyyaa Qiyaamaa warri jallinna fi kufrii keessatti waliin hirmaatan walirraa qulqullaaâ€™TMu. Kana jechuun waliif diina taâ€™TMu, wal abaaru, â€œAni yakka keetirraa qulqulluudhaâ€™• waliin jedhu. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™TMaalaa ni jedha:

â€œ**Warra Rabbiin sodaatan malee hiriyyoonni Guyyaa san gariin gariif diina taâ€™TMu.**â€™• Suuratu Az-Zukhruf 43:67

â€œâ€™TM**Shariikota keessan waammadhaa**â€™TM jedhama.â€™• Kana jechuun namoota Rabbiin waliin waan biraa gabbaraniin (waaqefataniin), â€œakka wanta keessa jirtan keessaa nagaha isin baasaniif wantoota addunyaa keessatti gabbaraa turtan waammadhaa.â€™• Jedhama.[5] â€œ**Isaanis isaan waamu.**â€™• Kana jechuun namni Rabbiin alatti wanta biraa waaqefatu (gabbaru) hundi wanta waaqefataa ture waammata. Namni sanama (siidaa) waaqefatu siidaa waammata. Namoonni Iisaa (Iyyasuus) waaqefatan, â€œYaa Iyyasuusâ€™• jechuun waammata. Warri Mariyamin waaqefatan, Yaa Mariyam jechuun waammata. Haala kanaan namni hundi wanta gabbaru waammata. â€œ**garuu isaaniif hin awwaatan**â€™• Kana jechuun deebii isaaniif hin deebisan.

Asitti kasaaraan mushrikoota ni mulâ€™TMata. Jallattoota fedhii qullaa isaaniitii fi akkeessaa jaamaa akka hordofan isaaniif ifa taâ€™TMa. Wanta sammuu fi qajeelinni isaanitti akeeku hin hojjanne. Ergamtoota Gooftaa isaanitii fi hayyoota (aalimman) gara Rabbiitti waamaniif deebii hin deebisne, hin hordofne. Kanaafu, Rabbiin adabbii ibiddaa keessatti yeroo hunda akka turan isaan irratti murteessa.[6] Isaaniis,

â€œadabbii ni argu.â€• Addunyaa irratti adabbii ibiddaa kijibsiisaa fi mormaa erga turanii booda Guyyaa san ija isaaniitiin ni argu.

â€œOsoo qajeelanii turanii [hawwu]â€• kana jechuun yommuu adabbii argan addunyaa keessatti osoo warra qajeelan irraa taâ€™anii jaallatu.[7]

﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾ فَعِمِيَتْ عَلَيْهِمُ
الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿٦٦﴾ فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ
صَالِحًا فَعَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿٦٧﴾﴾

â€œGuyyaa [Rabbiin] isaanitti lallabee, â€œErgamtootaaf maal deebistan?â€• jedhu, [yaadadhu]. Guyyaa san oduun isaan irraa dhokata, isaan walis hin gaafatan. Garuu namni tawbatee, amanee fi hojii gaarii hojjate, warra milkaaâ€™an keessaa akka taâ€™u ni kajeellama.â€• Suuratu Al-Qasas 28:65-67

â€œGuyyaa [Rabbiin] isaanitti lallabee, â€œErgamtootaaf maal deebistan?â€• jedhu, [yaadadhu].â€•

Lallabbiin jalqabaa waaâ€™ee tawhiida gaafachuudha, lallabbiin kuni immoo nabiyyumma mirkaneessudha. Ergamtoota gara keessanitti ergamaniif deebiin keessan maal turee? Haalli keessan isaan waliin akkam turee? Isaan dhugoomsitaniin hordoftan moo kijibsiiftanii isaan faallesitaniin?

Gaafin kuni akka gaafi nama qabrii keessatti gaafatamuti: Gooftaan kee eenyu? Nabiyyiin kee eenyu? Amantin kee maalidhaa?â€• Muâ€™minni Rabbiin malee haqaan Gabbaramaan akka hin jirree fi Muhammad gabrichaa fi Ergamaa Isaa taâ€™uu ragaa baha. Kaafirri immoo â€œHaa haa, hin beekuâ€• jedha. Kanaafi, Guyyaa Qiyaamaa calâ€™isuu malee deebii hin qabu. Sababni isaas, namni addunyaa tana keessatti jaamaa taâ€™e (ragaalee fi mallattoolee Rabbitti hin xinxallinee fi Isatti hin amanne), Aakhiratti daran jaamaa fi karaa irraa kan jallateedha. Kanaafi itti aanse ni jedha: **â€œGuyyaa san oduun isaan irraa dhokata.â€•** Kana jechuun ragaaleen ittiin mormatan isaan irraa dhokatu, wanta ittiin falmataniin hin beekan.[8] Ragaaleen ittiin mormatan â€œoduuâ€• kan jedhameef ragaaleen kunniin odeeffannoo isaan beeksiisaniidha.

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Ergamtoota erguu fi kitaabban buusun ragaalee isaaniif waan ibseef wanta ittiin falmataniin hin qaban. Akkuma beekamu Guyyaa Qiyaamaa deebii sirrii haala isaanitiin walitti galuu kennuun malee wanti nama baasu hin jiru. Deebiin sirriin kuni: amanuu (iimaanaa) fi ergamtoota hordofuudha. Garuu isaan kijibsiisuu fi ajaja isaanii faallesuu yommuu beekan, homaayyu hin dubbatan. **â€œwalis hin gaafatan.â€•** Kana jechuun wanta Gooftaa isaaniitiif deebisuu qaban mariâ€™achuuf wali hin gaafatan. Dhamaâ€™iinsi, dadhabbinni, salphinni fi xiqqeenyi fuula fi ija isaanii irratti waan mulâ€™ateef. Isaan keessaa eenyullee gaafatamuuf ykn deebii deebisuuf qophii miti.

•Garuu namni tawbatee, amanee fi hojii gaarii hojjate, warra milkaa•TM an keessaa akka ta•TMu ni kajeellama.â€•

Rabbiin olta•TMaan yommuu gabbaramaa fi ergamtoota isaanii ilaalchisee gaafachu erga dubbatee booda, karaa gabrichi adabbii Isaa irraa nagaha ittiin bahu ni dubbate. Karaan kunis: shirkii fi badii irraa tawbachuu, amanuu (iimaana) fi hojii gaggaarii hojjachuudha.

Namni tawbate-kana jechuun Gooftaan isaa akka isaaf araaramuu fi irra darbuuf barbaaduun kufrii keessa turee irraa gara Gooftaa isaatti deebi•TMe. Akkuma beekkamu sadarkan jalqabaa kufrii- Rabbitti waa qindeessu (shirkii)dha.

Amane-kana jechuun wanta Rabbiin akka gabroonni amanan isaan irratti dirqama godhetti amane. Kan akka hundeeffan (arkaana) iimaana jahan.

Hojii gaarii hojjate-kana jechuun hojii gaarii Rabbiin kitaaba Isaatii fi arraba Ergamaa Isaa irratti ajaje hojjate.

Namni amaloota kanniin walitti qabe namoota wanta barbaadan argatanii fi wanta sodaatamaa (adabbii) jalaa nagaha bahan keessaa ta•TMa. Dhimmoota kanaan ala wanti gara milkaa•TMinnaatti nama geessu hin jiru.[9]

Kanaafu, namni osoo duuti isatti hin dhufin shirkii fi badii irraa buqqa•TMee gara Rabbiitti yoo deebi•TMe (tawbate), haala sirriin amanee fi hojii gaggaarii hojjate, salphinna Guyyaa Qiyaamaa jala nagaha baha. Namni kana dide immoo salphinnii fi adabbiin isatti buâ•TMa.

Guduunfaa

•Guyyaa Murtii hoggantoonni jallinnaa namoota jallisaa turan ni ganu. Guyyaa san ofii jallatanii namoota biroos akka jallisan ni amanu. Jalqaba, mataa ofiiti qajeelinna irraa fagaachun kufrii fi shirkiitti taran. Itti aansanii namootas gara kufrii fi shirkiitti waaman. Namoonnis isaan hordofuun jallatan. Kanaafu, namni hoggantoota fi hiriyyoota jallinnaa hordofuu irraa of haa eegu.

•Guyyaa Qiyaamaa namoonni hundee gurguddoo lama irraa gaafatamu: **Maal gabbaraa turtan?**

Ergamtootaaf maal deebistan?

•Namni Rabbii tokkicha gabbaree fi Ergamtootaaf ajajame, inni nama adabbii jalaa nagaha bahuu fi Jannata seenudha.

Namni Rabbiin ala wanta biraa gabbaree fi Ergamtootaaf ajajamu didee immoo buâ•TMaa filannoo isaa ni baadhata. Innis, adabbiidha.

<https://sammubani.wordpress.com/2020/06/14/hundee-guddaan-namoonni-irraa-gaafataman/>

[1] Tafsiiru Saâ•TMdii-729 [2] Madda olii [3] Maâ•TMaariju Tafakkuri wa daqaaâ•TMiqu tadabburi-9/445 [4] Tafsiiru Saâ•TMdii-730 [5] Tafsiiru Ibn Kasiir-6/34, Tafsiir Qurxubii-16/304 [6] Maâ•TMaariju Tafakkuri wa daqaaâ•TMiqu tadabburi-9/446-446 [7] Tafsiir Ibn Kasiir-6/34 [8] Tafsiir Ibn Kasiir-6/34 [9] Tafsiiru Saâ•TMdii-730, Maâ•TMaariju Tafakkuri wa daqaaâ•TMiqu tadabburi-9/448-449, Tafsiiru Xabarii-18/297-298

Date Created

June 14, 2020

Author

admin